

Rapport

OP ZOEK NAAR DE EIGEN INVLOEDSSFEER

**Een onderzoek naar de stand van zaken van het lokaal
economisch beleid**

Mei 2015

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Villawal 19
3432 NX Nieuwegein

Rapportnummer

2015/concept

Datum

Mei 2015

Opdrachtgever

Rekenkamercommissie Ridderkerk

Auteur(s)

Tijmen Siermann
Thijs Lenderink

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding en vraagstelling	5
1.2 Aanpak van het onderzoek	6
1.3 Normenkader	7
1.4 Leeswijzer	8
2. Notitie Economisch beleid	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Aanleiding	10
2.3 Ontwikkeling	10
2.4 Opbouw	11
2.5 Beantwoording deelvragen	17
3. Praktijk en doeltreffendheid	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Stand van zaken actielijnen	19
3.3 Overeenstemming praktijk met visie en beleid	23
3.4 Conclusie	24
4. Investerings en doelmatigheid	26
4.1 Inleiding	26
4.2 Investerings	26
4.3 Capaciteit	26
4.4 Conclusie	27
5. Rol van de gemeenteraad	29
5.1 Inleiding	29
5.2 Kaderstellende rol	29
5.3 Controlerende rol	30
5.4 Conclusie	31
6. Conclusies	33
6.1 Algemeen beeld	33
6.2 Inhoud van het beleid	34
6.3 Kwaliteit en doeltreffendheid	34
6.4 Investerings en doelmatigheid	34
6.5 Rol van de gemeenteraad	35
Bijlage 1. Geïnterviewden	38
Bijlage 2. Kerncijfers lokale economie Ridderkerk	40

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling

Lokaal economisch beleid wordt niet automatisch gezien als één van de kerntaken van de gemeente. De afgelopen jaren hebben de economie en werkgelegenheid door de economische crisis in veel gemeenten te maken gekregen met tegenslag. Gemeenten hebben te maken met meer leegstand op bedrijventerreinen, in kantoren en in het winkelcentrum. Werkloosheid nam toe. Deze ontwikkelingen hebben soms wel een grote invloed op de gemeente en haar inwoners en kunnen uitgroeien tot maatschappelijke kostenposten. Een actief lokaal economisch beleid kan een middel zijn om hier –al dan niet preventief- invloed op uit te oefenen.

In de gemeente Ridderkerk is het lokaal economisch beleid opgenomen in de Notitie Economisch Beleid (2013). Voor deze notitie was er geen specifiek beleid voor de lokale economie. In 2012 ontstond de behoefte aan een herkenbaar economisch beleid om te sturen in de (ruimtelijk) economische ontwikkelingen. De raad heeft de notitie in maart 2013 vastgesteld.

Voorliggend onderzoek heeft enerzijds tot doel inhoudelijk inzicht te geven in de stand van zaken van het lokaal economische beleid in Ridderkerk.¹ Anderzijds is er het de gemeenteraad indien nodig betere sturings- en controle mogelijkheden aan te reiken als het gaat om het lokale economisch beleid. In essentie zijn er dus twee hoofdvragen.

A: "Wat is de stand van zaken met betrekking tot het lokaal economisch beleid in de gemeente Ridderkerk?"

B: "In hoeverre biedt de informatievoorziening aan de gemeenteraad voldoende mogelijkheden om het economisch beleid te controleren en desgewenst bij te sturen?"

Het onderzoek legt de focus op drie hoofdnormen; doelmatigheid, doeltreffendheid en sturingsmogelijkheden door informatievoorziening. Onder doelmatigheid verstaan we de mate waarin sprake is van een efficiënte besteding van middelen. Doeltreffendheid is de mate waarin het economisch beleid de beoogde effecten daadwerkelijk bereikt (door de ingezette middelen). De tweede hoofdvraag richt zich op de sturingsmogelijkheden van de Raad op basis van de geleverde informatie over economisch beleid.

De hoofdvragen zijn uitgesplitst naar verschillende deelvragen:

1. Beleid (doelen)

- Welke visie heeft de gemeente in haar economisch beleid?
- Welke doelen (actielijnen) zijn er geformuleerd?
- Zijn deze doelen meetbaar?
- Voldoet het gemeentelijk economisch beleid aan landelijke en lokale beleidskaders?

2. Financiën (middelen)

- Welke middelen zijn ingezet voor de uitvoering van het economisch beleid?

¹ Dit staat los van de aanbeveling in de Notitie Economisch Beleid (2013) om tweejaarlijks te evalueren hoe het staat met de actielijnen en na te gaan op welke wijze deze bijdragen aan de economische ambities. Deze evaluatie gaat nog plaatsvinden.

3. Kwaliteit (prestaties en effecten)

- Wat doet de gemeente om de visie en bijbehorende doelen (actielijnen) uit te voeren?
- Welke procesafspraken liggen er?
- In hoeverre worden/zijn deze uitgevoerd?

4. Doelmatigheid

- Hoe verhouden de ingezette middelen zich tot...
 - de gerealiseerde prestaties?
 - de effecten van de gerealiseerde prestaties?
- In hoeverre zijn de beschikbare middelen efficiënt ingezet?

5. Doeltreffendheid

- In hoeverre zijn de geformuleerde doelen (actielijnen) gerealiseerd?
- In hoeverre zijn de resultaten toe te schrijven aan de ingezette middelen?
- Zijn er externe factoren van invloed geweest op de doeltreffendheid?

6. Rol van de gemeenteraad

- Bieden de visie en de geformuleerde beleidsdoelen en effecten de gemeenteraad de juiste handvatten om het economisch beleid te sturen?
- Wordt het bereiken van de beleidsdoelen (in de uitvoering) gemonitord en zo ja, hoe wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd? (doeltreffendheid)
- Wordt uit de sturingsdocumenten voldoende duidelijk welke gelden waarvoor beschikbaar zijn gesteld en hoe deze gelden zijn besteed? (doelmatigheid)
- Hoe zou de raad de sturing en controle binnen het domein van economisch beleid, indien nodig, kunnen verbeteren?

1.2 Aanpak van het onderzoek

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is een onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een deskstudie en interviews in de ambtelijke organisatie, met de raad en met de portefeuillehouder.

Deskstudie

Relevante documenten voor de beleidskaders zijn de Notitie Economisch Beleid en de bijbehorende raadsinformatiebrieven en de raadsnotulen van de behandeling van de stukken, waaronder ook een verslag van de openbare vergadering van de Commissie Samen leven.

Daarnaast is gekeken naar de monitor Bedrijventerreinen en het rapport Ondernemersklimaat, beide bijlagen bij de raadsinformatiebrieven. Tot slot zijn ook de toekomstvisie Detailhandel, het collegeakkoord en de jaarrekeningen van de gemeente Ridderkerk in het onderzoek meegenomen.

Interviews

Om een beeld te krijgen van de stand van zaken van het huidig lokaal economisch beleid is gesproken met de adviseur economie die tevens bedrijfscontactfunctionaris is. Daarnaast is gesproken met de verantwoordelijk wethouder. Specifiek voor de hoofdvraag die zich richt op de rol van de raad is een inloopavond voor raadsleden belegd.

1.3 Normenkader

Het normenkader dat is gebruikt om de onderzoeksvragen systematisch te beantwoorden richt zich op de inhoud van het beleid, de uitvoering van het beleid (incl. doeltreffendheid), de investeringen (incl. doelmatigheid) en de rol van de raad.

BELEIDSNORMEN

het beleid bevat een visie op lokaal economisch beleid

het beleid bevat heldere, meetbare doelen over lokaal economisch beleid

het beleid is bekend bij betrokkenen

het beleid is verankerd in de organisatie

UITVOERINGS- EN DOELTREFFENDHEIDSNORMEN

beleid en praktijk sluiten op elkaar aan

de procesafspraken zijn inzichtelijk

de procesafspraken sluiten aan op de gestelde doelen (actielijnen)

de procesafspraken worden uitgevoerd

de procesafspraken dragen bij aan de realisatie van de geformuleerde doelen

INVESTERINGS- EN DOELMATIGHEIDSNORMEN

de kosten van het economisch beleid zijn transparant

er is gewerkt met een investeringsplan

de gedane investeringen zijn zichtbaar in concrete producten en/of diensten

het is inzichtelijk welke doelen de investeringen beogen

het is inzichtelijk welke opbrengsten de investeringen opleveren

NORMEN ROL VAN DE RAAD

de visie en doelen (actielijnen) bieden handvatten om het economische beleid te sturen

er is sprake van monitoring en/of evaluatie van het economisch beleid

de Raad wordt actief geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het economisch beleid

eventuele informatie uit monitoring en/of evaluatie biedt voldoende handvatten om het economisch beleid te sturen

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de totstandkoming en de inhoud van het huidige beleid. Hoofdstuk 3 gaat in op de uitvoering van dit beleid in de praktijk en de doeltreffendheid. Hoofdstuk 4 beschrijft de investeringen in lokaal economisch beleid en de doelmatigheid hiervan. Hoofdstuk 5 behandelt de kaderstellende en controlerende rol van de raad in relatie tot de beschikbare (sturings-)informatie. De beoordeling aan de hand van het normenkader vindt steeds plaats in de concluderende paragraaf van het betreffende hoofdstuk.

Hoofdstuk 6 recapituleert de deelvragen en beantwoordt de hoofdvragen. Dit hoofdstuk kan ook gelezen worden als een management samenvatting van het onderzoek.

2

HOOFDSTUK

Notitie Economisch beleid

2. Notitie Economisch beleid

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens de aanleiding, ontwikkeling en inhoud van de Notitie Economisch Beleid om tot slot de deelvragen over het beleid te beantwoorden.

2.2 Aanleiding

In het voorjaar van 2012 werd gesteld dat een goed ondernemers- en vestigingsklimaat belangrijk is en werd de behoefte aan een herkenbaar economisch beleid dat past in de regionale context van de gemeente uitgesproken. Bouwstenen voor dit beleid waren al terug te vinden in verschillende beleidsdocumenten (Coalitieakkoord, Structuurvisie, Nota Grijs, Zilver Goud, Notitie Duurzaamheid), maar een samenhangende visie waar de gemeente Ridderkerk op het economisch domein naar toe wil en een integrale aanpak waren nog onvolledig uitgewerkt. De Notitie Economisch Beleid moest dit kader schetsen voor de inzet van de gemeente op economisch terrein in de komende jaren. Dit belang werd onderstreept in het coalitieakkoord 2012-2014.

2.3 Ontwikkeling

Voordat met het schrijven van de beleidsnota werd begonnen, zijn de fracties in de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld hun gewenste speerpunten aan te geven. Dit resulteerde in de volgende speerpunten:

- de gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven (snelheid van vergunningverlening, één loketfunctie);
- meer gestructureerde contacten met bedrijfsleven;
- veilig ondernemen;
- aandacht voor startersbeleid, detailhandel, vestigingslocaties (inclusief ruimte voor ZZP'ers, gebruik van leegstaande kantoorpanden, ontwikkeling van bedrijventerreinen en flexibele bestemmingsplannen);
- meer werkgelegenheid voor jongeren;
- gezonde verhouding tussen arbeidsplaatsen voor lager, middelbaar en hoger opgeleiden en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven;
- een actief acquisitiebeleid voor nieuwe vestigingslocaties;
- maatschappelijk verantwoord ondernemen (o.a. inzet van WSW-ers, fairtrade en milieubewust aanbesteding van gemeentelijk werk aan plaatselijke ondernemingen);
- vormgeven aan de samenwerking in regionaal (o.a. BAR) verband opereren.

De notitie is binnen een korte tijdsperiode geschreven door Buck Consultants op basis van deskresearch en interviews met betrokkenen binnen de gemeente.

- Wethouder Economische Zaken
- Directeur / Adjunct gemeentesecretaris
- Beleidsadviseur Grondzaken
- Strategisch adviseur
- Adviseur EZ/ Bedrijfscontactfunctionaris
- Beleidsmedewerker RO
- Beleidsadviseur Onderwijs
- Regisseur Werk
- Beleidsadviseur Werk en Inkomen
- Coördinator Vergunningen

Omwille van de 'haast' was er aanvankelijk geen participatietraject. Doordat er een tussentijdse wijziging in het college plaatsvond – de zittende wethouder economie trad af en begin 2013 kwam er een nieuwe portefeuillehouder economie – ontstond er vanwege de inwerkperiode van de nieuwe portefeuillehouder alsnog ruimte voor een participatietraject met het ondernemersplatform. Ook het platform Natuur, Milieu & Duurzaamheid en de Jongerenraad konden adviseren over de conceptnotitie.

2.4 Opbouw

Economisch profiel

Als basis voor de notitie wordt een beeld geschetst van de toenmalige economische situatie. Allereerst wordt hierbij gekeken naar de invloedssfeer. Geconstateerd wordt dat de ontwikkelingen in Ridderkerk sterk worden bepaald door ontwikkelingen in de omgeving, zowel de nabije omgeving (buurgemeenten en grotere regio), als verder weg (nationaal en internationaal). De invloed van de gemeente op macro-economische ontwikkelingen is beperkt.

De invloedssfeer bestaat volgens de nota enerzijds uit dienstverlening aan bedrijfsleven, werkzoekenden en anderzijds uit profilering, lobbying en strategische samenwerking met partijen in de regio en grotere verbanden.

De Ridderkerkse economie wordt vervolgens geanalyseerd op de volgende vier pijlers:

- structuur en resultaten (performance) van het bedrijfsleven;
- bedrijfsomgeving (werklocaties, bereikbaarheid, etc.);
- arbeidspotentieel (beroepsbevolking, onderwijs, werkzoekenden);
- woon- en leefklimaat (woningmarkt, voorzieningen, natuur, cultuur, etc.).

Deze situatieschets wordt afgesloten met een overzicht van de belangrijkste sterkten en zwakten, alsmede kansen en bedreigingen voor de Ridderkerkse economie (SWOT-analyse). Geconcludeerd wordt dat Ridderkerk haar eigen identiteit en dorps karakter te midden van een verstedelijkt gebied heeft weten te behouden. De economie wordt gekenmerkt door traditioneel sterke economische sectoren, zoals industrie, handel en logistiek. Het aantal vestigingen en banen kende een gestage groei.

Behoud van deze economische positie werd echter niet als vanzelfsprekend gezien. De economische crisis, het faciliteren van nieuwe bedrijven - met name in nieuwe sectoren zodat het economisch profiel niet te eenzijdig wordt - en het versterken van de samenwerking met zowel bedrijfsleven als omliggende gemeenten worden als de belangrijkste uitdagingen genoemd.

Ambities uit andere beleidsdocumenten

De (economische) ambities van de gemeente zijn terug te vinden in verschillende beleidsdocumenten. In de Notitie Economisch Beleid worden deze op hoofdlijnen beschreven. Zij vormen – samen met het economisch profiel – de basis voor de beleidskaders.

De centrale opgave zoals beschreven in de Structuurvisie 2020 (2009) is het versterken van Ridderkerk als aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving voor de huidige en toekomstige inwoners. Deze uitdagingen zijn vertaald in vier concrete doelstellingen voor 2030:

- In 2030 staat de wijk centraal;
- In 2030 is Ridderkerk een ondernemende kern;
- In 2030 biedt Ridderkerk mobiliteit op maat;
- In 2030 heeft Ridderkerk groen dat (ver)bindt.

Met name de tweede doelstelling raakt aan het economisch beleid. Deze is in de structuurvisie verder uitgewerkt met als aandachtspunten: ruimte voor vernieuwing van de economische structuur, verbreding van de economie, verbetering van de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid en kansen voor vrijetijdseconomie. De andere doelstellingen zijn als randvoorwaardelijk voor een goed economisch beleid bestempeld.

Daarnaast zijn er nog verschillende doelen en ambities in beleidsdocumenten te vinden die raakvlak hebben met het economisch beleid. De Nota Grijs, Zilver Goud stelt als doel om te anticiperen op de naderende vergrijzing. De Notitie Duurzaamheid spreekt van revitalisering van bestaande en duurzame ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, parkmanagement en duurzame energie, maar ook het stimuleren van een duurzame economie. Volgens het toenmalig Coalitieakkoord (2012-2014) werd specifiek ingezet op een aantrekkelijk ondernemings- en vestigingsklimaat en geïnvesteerd in onderwijs en bedrijfsleven; bestaande contacten met ondernemers worden (naar verwachting) intensiever door de uitbouw van de dienstverlening aan ondernemers; bij de inrichting van bedrijventerreinen is duurzaamheid een uitgangspunt. Ten slotte staat in dit coalitieakkoord dat men blijft streven naar een optimaal kwaliteitsniveau van het OV, het gebruik ervan te bevorderen en het fietsgebruik aantrekkelijker te maken.

De ambities van de gemeente Ridderkerk zoals die uit bestaande documenten naar voren komen, worden als volgt samengevat:

- Behoud en versterking van de economische structuur/werkgelegenheid;
- Betere aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt;
- Stimuleren van een aantrekkelijke bedrijfsomgeving/ondernemingsklimaat;
- Verbetering van de communicatie en dienstverlening richting bedrijfsleven;
- Bevordering van duurzaamheid.

Economisch beleidskader

Vervolgens wordt het economisch profiel, gecombineerd met de (economische) ambities van de gemeente die terug te vinden zijn in andere beleidsdocumenten, vertaald in een economisch beleidskader. Per pijler van de gemeentelijke economie wordt aangegeven welk beleid gevoerd wordt.

Hierbij wordt rekening gehouden met de beschikbare menskracht en middelen. De toenmalige inzet van de gemeente op economisch terrein omvat 4,6 fte, waarvan 1 fte expliciet voor Economische Zaken / Bedrijfscontactfunctionaris en 3,64 fte voor arbeidsmarkt- en flankerend beleid. Het budget voor economische zaken bedraagt circa € 15.000 per jaar.

Gezien de beschikbare capaciteit en middelen werd in de praktijk niet aan alle genoemde zaken actief gewerkt. In de tabel op pagina 13 wordt aangegeven op welke van de thema's de gemeente op dat moment reeds actief was, op welke de gemeente reactief inspeelde op vragen vanuit o.a. bedrijven, respectievelijk welke zaken nog nauwelijks of niet werden opgepakt.

Dat het ging om een momentopname ten tijde van het opstellen van de Notitie (najaar 2012) bleek in 2013 toen in de raadscommissie Samen Leven de Notitie Economisch Beleid werd besproken.

De tabel riep enige vragen op en was op enkele punten inmiddels achterhaald. De wethouder deed daarop de toezegging om de tabel te actualiseren. De verschuivingen zijn door middel van een voetnoot verduidelijkt. Meegegeven werd dat door het uitwerken van de actielijnen uit de Notitie Economisch Beleid kruisjes ook kunnen verplaatsen.

A ECONOMISCHE STRUCTUUR	ACTIEF	REACTIEF	NIET
* Behoud werkgelegenheid			
- Versterken ondernemersklimaat	X		
- Contact met ondernemers	X		
- Matchen werkgelegenheid met beroepsbevolking			X ²
- Behoud arbeidsintensieve bedrijvigheid		X	
* Aantrekken nieuwe werkgelegenheid			
- Nieuw werkgelegenheid op Nieuw Reijerwaard (AGF)	X		
- Acquisitie van bedrijven andere werklocaties		X	
* Verbreden economische structuur			
- Inzet op nieuwe sectoren (zorg en diensten)			X
- Starters			X
- ZZP'ers		X ³	
- Benutten kansen vrijetijdseconomie		X ⁴	
- Recreatieve voorzieningen buitengebied		X ⁵	
* Behoud en versterken bovenlokale functie detailhandel		X	
B BEDRIJFSOMGEVING	ACTIEF	REACTIEF	NIET
* Bedrijventerreinen			
- Parkmanagement en BIZ-regeling op bedrijventerreinen	X		
- Duurzame nieuwe bedrijventerreinen	X		
- Keurmerk veilig ondernemen	X		
* Herstructurering en profilering Donkersloot			
- Herstructurering Donkersloot		X	
- Herprofilering westelijk deel Donkersloot			X
* Kantoren			
- Leegstand		X ⁶	
- Ontwikkeling kantorenlocaties			X
* Weefzones (woon-werk) in de wijken		X	
- Nieuwe werkfuncties (bedrijfsverzamelgebouwen)	X		
- Woon-werk woningen			

² Wel actief op het specifieke deelterrein van begeleiden WWB-ers naar een baan

³ Reageren op initiatieven die zich voordoen, zoals het ZZP-centrum aan de Verlengde Kerkweg.

⁴ Bij vrije tijdseconomie en recreatieve voorzieningen in het buitengebied reageren op kansen die zich voordoen, zoals de inzet op recreatie in de Gebiedsvisie Deltapoort.

⁵ Bij vrije tijdseconomie en recreatieve voorzieningen in het buitengebied reageren op kansen die zich voordoen, zoals de inzet op recreatie in de Gebiedsvisie Deltapoort.

⁶ Meedenken met en faciliteren van marktpartijen bij invulling van leegstaande panden.

B	BEDRIJFSOMGEVING	ACTIEF	REACTIEF	NIET
*	Infrastructuur			
-	Ontsluiting haventerrein	X		
-	Afwaardering Rotterdamseweg			X
C	ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS	ACTIEF	REACTIEF	NIET
*	10% uitstroom WWB	X		
*	Samenbrengen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven	X		
*	Opleidingen Zorg en Logistiek			X
*	Voortijdige schooluitval (regionaal opgepakt)	X		
D	WOON EN LEEFKLIMAAT	ACTIEF	REACTIEF	NIET
*	Behoud voorzieningenniveau		X	
*	Veiligheid winkelgebieden	X		
E	ORGANISATIE UITVOERING	ACTIEF	REACTIEF	NIET
*	Samenwerking BAR op economische thema's	X		
*	Contact met ondernemers	X		
F	DUURZAAMHEID	ACTIEF	REACTIEF	NIET
*	5% duurzame energie en 15% CO2 reductie	X		
*	Duurzaamheidsopslag grondprijzen Nieuw Reijerwaard en Cornelisland	X		
*	Windmolens en biomassa		X	
*	MVO gemeente Ridderkerk	X		

De genoemde activiteiten zijn vervolgens geoperationaliseerd in twintig actielijnen (zie kader), waarbij uitgegaan is van de gemeentelijke ambities en de inzet van menskracht en middelen. Hierbij zijn de zes pijlers teruggebracht tot vijf; woon- en leefklimaat en duurzaamheid zijn niet opgenomen. Organisatie uitvoering is ondergebracht in gemeentelijke dienstverlening en regionale samenwerking

I: Economische structuur

A Behoud bestaande werkgelegenheid

- Detailhandel: Organiseren van overleg tussen centrumwinkeliers, vastgoedeigenaren en gemeente om te bezien hoe de bovenlokale detailhandelsfunctie van Ridderkerk kan worden gehandhaafd.
- Overige bedrijvigheid: Actieve rol van bedrijvencontactfunctionaris en Regisseurs Werk en Inkomen bij het faciliteren van uitbreidings-/investeringsplannen van gevestigde ondernemers.

B Verbreden economische structuur

- 3) Startersbeleid: In samenwerking met Kamer van Koophandel en andere relevante partijen (bijvoorbeeld banken) uitwerken van een eenvoudige opzet voor ondersteuning van startende ondernemers en ZZP'ers (Startersloket). De KvK is hierbij verantwoordelijk voor voorlichting en begeleiding. De gemeente faciliteert – zo nodig en mogelijk – huisvesting (in de woonomgeving,

eventuele bedrijfsverzamelgebouwen en/of op bedrijventerrein of kantorenlocatie) en brengt de starters in contact met ondernemersnetwerken.

- 4) Nieuw Reijerwaard: Faciliteren van de marketing en acquisitie van GR Nieuw Reijerwaard door – desgewenst – inzet van bestuurders en gevestigde ondernemers als ambassadeurs. Maar ook door het stimuleren van clustervorming tussen bedrijven, onderwijs en gemeentelijk Werk en Inkomen gericht op het kwantitatief en kwalitatief voorzien in de behoefte aan personeel. Ten slotte ook door het benadrukken van de voordelen van duurzame ontwikkeling van het bedrijventerrein. Dit alles in nauw overleg met de GR Nieuw Reijerwaard.

II: Bedrijfsomgeving

A Kwaliteitsbehoud bedrijventerreinen

- 5) Donkersloot: Tijdens overleg met afzonderlijke ondernemers en ondernemersvereniging bespreken hoe veroudering en verrommeling van het bedrijventerrein kan worden tegengegaan. Vestigingsmogelijkheden voor starters/ZZP'ers/vrijetijdseconomie

B Flexibiliteit bestemmingsplannen

- 6) Bestemmingsplannen: Zowel de bestemmingsplannen voor de kern als voor het buitengebied bezien of deze geen onnodige belemmeringen bevatten voor vestiging van kleinschalige, niet milieuhinderlijke bedrijfjes (onder andere woon-werkmogelijkheden en omzetting van vrijkomende panden in bedrijfsverzamelgebouwen).

C Digitale infrastructuur

- 7) Glasvezel: In overleg met het Ondernemersplatform en eventuele aanbieders nagaan hoe op korte termijn glasvezel binnen de gemeente kan worden uitgerold. Op dit moment loopt er een initiatief op Cornelisland om de nieuwe bedrijven aan te sluiten op het glasvezelnetwerk.

III: Arbeidsmarkt en onderwijs

A Uitkeringsgerechtigden uit WWB naar een baan leiden

- 8) Uitstroom WWB: 10% uitstroom WWB
- 9) Schooluitval: Regionale samenwerking tegen voortijdige schooluitval

B Samenwerking onderwijs-bedrijfsleven

- 10) Bijeenbrengen van bedrijfsleven en onderwijsinstellingen: Gezamenlijk bespreken hoe de relatie tussen beide kan worden versterkt, zowel gericht op de huidige vraag van gevestigde bedrijven, als op de toekomstige vraag van agro-food bedrijven op Nieuw Reijerwaard. Dit kan wellicht opgepakt worden door het Ondernemersplatform.

IV: Dienstverlening gemeente

A Stroomlijning intern functioneren

- 11) Eén loketfunctie: Versterking van de positie van de Bedrijfscontactfunctionaris bij het behandelen van (aan)vragen van bedrijven, gericht op snelle en duidelijke besluitvorming (ook als iets niet kan).
- 12) Afstemming Bedrijfscontactfunctionaris en Regisseurs Werk en Inkomen: Gezamenlijk optreden van deze functionarissen richting bedrijven om vraag en aanbod van personeel beter op elkaar af te stemmen.
- 13) Database bedrijfscontacten: Aanleggen van een eenvoudige database van bedrijfscontacten, zodat verschillende medewerkers snel kunnen zien wie met welk bedrijf bezig is. Mogelijk is koppeling met het programma C3 van Werk en Inkomen een optie.

B Communicatie met bedrijfsleven

- 14) Bedrijfsbezoeken: Voortzetten van regelmatige bezoeken van B&W aan bedrijven en ondernemersorganisaties om te weten wat er speelt.
- 15) Bedrijfscontactfunctionaris: Regelmatig, proactief bezoek aan bedrijven om ontwikkelingen en knelpunten te inventariseren en oplossingen aan te dragen, voor zover dit vanuit de gemeente mogelijk is.
- 16) Ondernemersplatform: Regelmatig overleg tussen gemeenteraad en ondernemersplatform, gericht op het oplossen van knelpunten en advisering over belangrijke thema's.

V: Regionale samenwerking

- 17) BAR: Op basis van deze Notitie de gezamenlijke ambitie en taakverdeling met Barendrecht en Albrandswaard op economisch terrein verder uitwerken en concretiseren.
- 18) Stadsregio Rotterdam: De ambities en inzet van Ridderkerk waar mogelijk profileren en actief bewaken dat de belangen van Ridderkerk voldoende tot hun recht komen.
- 19) Kansen benutten in bestaande en nieuwe regionale samenwerkingsverbanden: Niet alleen kijken naar Rotterdam, maar ook naar de Drechtsteden. Ook de nieuwe samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag biedt kansen. Door de juiste inzet op regionaal niveau kan Ridderkerk meer doelstellingen realiseren.
- 20) 100.000+ gemeenten: Uit het regeerakkoord blijkt dat het Kabinet voor 2017 streeft naar een daling van het aantal gemeenten met 75 en dat gemeenten tenminste 100.000 inwoners hebben. De BAR-samenwerking vormt een goede basis om hier proactief invulling aan te geven.

De Notitie beoogt een tweejaarlijkse evaluatie, dus 2015 is het eerste evaluatiemoment. Deze evaluatie staat gepland voor de tweede helft van 2015.

Prestatie-indicatoren jaarrekening

In de jaarrekening van 2013 zijn prestatie-indicatoren te vinden over het lokaal economisch beleid. Om de bestaande werkgelegenheidsstructuur de ruimte te geven te vernieuwen wordt gerefereerd naar de uitgifte van Cornelisland en de uitvoering van de Notitie Economisch Beleid. De indicator die hieraan wordt gekoppeld is het oordeel van ondernemers over ondernemersklimaat uit een Peiling Ondernemersklimaat. Om werkgelegenheid te behouden en waar mogelijk uit te breiden wordt gekeken naar het aantal arbeidsplaatsen en is er specifieke inzet op de Wet werken naar vermogen. Ook wordt als doel gesteld de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid te verbreden en verbeteren. De prestatie-indicator die hieraan is gekoppeld is 'structureel overleg' tussen deze partijen. In het verlengde hiervan ligt het doel om gemeente en centrumondernemers te laten samenwerken op basis van vertrouwen, waar de prestatie-indicator het oordeel van de burger over winkelvoorzieningen (uit het waarstaatjegemeente-onderzoek) is. Tot slot is er het doel om transparant te zijn over tarieven van grondtransacties, met als indicator de jaarlijks geactualiseerde nota richtlijnen grondprijzen.

2.5 Beantwoording deelvragen

In dit hoofdstuk is (de ontwikkeling van) het beleid beschreven. Dit biedt de kans om de eerste onderzoeksvragen te beantwoorden.

Welke visie heeft de gemeente in haar economisch beleid?

Er is in de Notitie Economisch beleid een veelvoud aan visies aanwezig, geformuleerd uit verschillende overige beleidsdocumenten. Bij het opstellen van de Notitie was er nog weinig context en praktijkervaring. Daardoor ontbreekt het de visie en actielijnen aan focus.

De Notitie noemt een vijftal algemene ambities. Deze zijn vervolgens uitgewerkt in twintig actielijnen, opgehangen aan een vijftal pijlers. Hierbij valt op dat de pijlers duurzaamheid en woon- en leefklimaat – eerder in de nota nog genoemd – wegvallen. Deze thema's zijn ondergebracht in andere nota's. De beperkte omvang van de ambtelijke capaciteit op het economisch beleid maakt de verankering voor de direct betrokkenen relatief gemakkelijk.

Welke doelen zijn er geformuleerd?

De actielijnen zijn in veel gevallen operationele doelstellingen, gericht op het creëren van een basis waaruit verder gebouwd kan worden. Voorbeelden hiervan zijn de wensen met betrekking tot een overlegstructuur met de Stadsregio, de overige BAR-gemeenten en andere regionale samenwerkingen, maar ook tussen centrumwinkeliers, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, gemeenteraad en het ondernemersplatform. Ook richtten de doelen zich op het intern functioneren met het creëren van één loketfunctie, een betere samenwerking tussen bedrijfscontactfunctionaris en de regisseurs van Werk en Inkomen en een database van Ridderkerkse bedrijfscontacten.

Zijn deze doelen meetbaar?

De meetbaarheid van deze doelen is beperkt. Een deel van de doelen, zoals een database van Ridderkerkse bedrijfscontacten, is 'afvinkbaar'. Deze doelen zijn wel of niet bereikt.

De meeste doelen kunnen alleen op kwalitatieve wijze in kaart worden gebracht, bijvoorbeeld door de opbrengsten van samenwerkingsverbanden op papier te zetten.

Slechts enkele doelen lenen zich goed voor kwantitatieve monitoring, zoals de 10 procent uitstroom van uitkeringsgerechtigden uit de WWB.

Tabel 2.1

Normen voor beoordeling van de inhoud van het beleid.

NORM	BEVINDING
het beleid bevat een visie op lokaal economisch beleid	voldoet
het beleid bevat heldere doelen over lokaal economisch beleid	voldoet ten dele
het beleid is bekend bij betrokkenen	voldoet
het beleid is verankerd in de organisatie	voldoet ten dele

3

HOOFDSTUK

Praktijk en doeltreffendheid

3. Praktijk en doeltreffendheid

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de uitvoering van het lokaal economisch beleid, opgehangen aan de actielijnen die zijn genoteerd in de Notitie Economisch Beleid. Aansluitend worden de deelvragen over de uitvoering van het beleid en doeltreffendheid beantwoord. Om de stand van zaken in context te kunnen plaatsen schetsen we eerst kort de economische situatie van de gemeente Ridderkerk op hoofdlijnen.

Korte schets economie Ridderkerk

Het aantal banen is tussen 1996 en 2010 gestaag toegenomen van 15.600 tot 20.000. Sinds 2011 is er sprake van een afname, die met name in 2014 sterk was (-4,1%). De werkloosheid ligt in Ridderkerk – zoals de afgelopen jaren – echter nog altijd onder het landelijk gemiddelde (2014: 6,9% om 7,4%). Het aantal vestigingen blijft wel redelijk stabiel (ca. 2.000). Deze trend is ook landelijk terug te zien, door de toename van meer zelfstandige ondernemers.

Met name de groot- en detailhandel is sterk vertegenwoordigd in de gemeente (27% van de banen). Dit is ook 153% van het landelijk gemiddelde. Vervoer en opslag is relatief gezien nog sterker oververtegenwoordigd, met een meer dan twee keer zo groot aandeel in het totaal aantal banen.

Advisering, onderzoek, zakelijke dienstverlening, onderwijs en zorg zijn juist ondervertegenwoordigd. In bijlage 2 staan tabellen voor een volledig overzicht.

3.2 Stand van zaken actielijnen

In tabel 3.1 staan de twintig actielijnen die zijn geformuleerd in de Notitie Economisch Beleid, met een omschrijving van de stand van zaken.

Op vijftien van de twintig actielijnen zijn stappen gezet vanuit het lokaal economisch beleid. Veel actielijnen zijn gericht op output; het creëren van overlegstructuren en het werken aan de bekendheid van de bedrijfscontactfunctionaris. Op outputniveau worden deze doelen bereikt, maar deze resultaten hebben in wisselende mate tot de beoogde effecten geleid. Zo zijn enkele overlegvormen nog niet optimaal. De gemeente trekt zich graag meer terug om een faciliterende rol op zich te nemen, maar de vraag is of de ondernemers de trekkersrol willen en kunnen overnemen.

Op een aantal actielijnen zijn geen stappen gezet vanuit het lokaal economische beleid:

- 6. Aanpassing van de bestemmingsplannen; bleek geen actie nodig.
- 7. Glasvezel; onvoldoende animo onder ondernemers.
- 8. Uitstroom WWB; uitgevoerd door aanpalend beleidsveld.
- 9. Regionale samenwerking schooluitval; uitgevoerd door aanpalend beleidsveld.
- 13. Bedrijfsdatabase; koppeling met C3 onmogelijk, omdat dit niet optimaal werd bijgehouden door Sociale Zaken.

In het geval van Nieuw-Reijerwaard (actielijn 4) zijn de gezette stappen zeer beperkt, omdat de ontwikkeling van dit gebied nog niet heeft plaatsgevonden. Voor de inrichting van dit gebied is een gemeenschappelijke regeling gevormd met Barendrecht en Rotterdam. Deze heeft het voortouw bij de ontwikkelingsplannen en is verantwoordelijk voor de plannen en de uitgifte.

In tabel 3.1 is ook een korte blik op de toekomst van deze actielijnen op basis van de gehouden interviews. Samenvattend is een beeld zichtbaar dat ruim de helft van de actielijnen – wellicht met kleine wijzigingen – kunnen worden doorgezet. In enkele van deze actielijnen is nog winst te behalen. Dit kan komen doordat deze door gebrek aan capaciteit onvoldoende is opgepakt (actielijn 3), maar ook door

ontwikkelingen buiten de invloedssfeer van de afdeling economie (actielijn 13). In het geval van de BAR-samenwerking (actielijn 17), kunnen eveneens nog stappen worden gezet; dit is een logisch gevolg van de opstartfase waarin deze samenwerking zich bevindt.

Een aantal actielijnen lijkt voor toekomstig lokaal economisch beleid minder relevant. Deze zijn inmiddels achterhaald (actielijn 20), liggen duidelijk niet bij de gemeente (actielijn 4) of zijn bij nader inzien niet passend onder de paraplu van de lokale economie (actielijnen 8, 9). Sommige actielijnen behoeven eigenlijk geen actie en zijn als zodanig niet van toepassing (actielijn 6). Daarnaast zijn er actielijnen die door de gekozen lijn van de gemeente, waarbij zij een meer faciliterende rol voor ogen ziet en de ondernemers zelf het voortouw wil laten nemen, kunnen worden afgezwakt of weggelaten (actielijnen 1, 7, 16).

Tabel 3.1
Actielijnen.

ACTIELIJN	STAND VAN ZAKEN	TOEKOMST
1) Detailhandel: Organiseren overleg centrumwinkeliers, vastgoedeigenaren en gemeente → handhaven bovenlokale detailhandelsfunctie	Er is regelmatig overleg, maar een gebrek aan eenheid belemmert de efficiency van dit overleg. Er is sprake van een complexe structuur met vier winkeliersverenigingen. Een overkoepelende vereniging is niet goed van de grond gekomen. Nu zijn er opnieuw bewegingen om meer structuur en samenwerking in het winkelgebied aan te brengen. Er is extra ingezet op leegstand, onder meer door overleg met vastgoedeigenaren, MKB en InRetail. Met de komst van de detailhandelsvisie is er meer beweging gekomen; zo is er ook overleg met wijkwinkelcentra en is een proces in gang gezet voor een BIZ in het centrum en in één van de wijkwinkelcentra.	Rol van gemeente beperkt
2) Overige bedrijvigheid: Actieve rol bedrijvencontactfunctionaris en Regisseurs Werk en Inkomen bij faciliteren van investeringsplannen gevestigde ondernemers	Er is sprake van samenwerking tussen bedrijfscontactfunctionaris en regisseurs werk, waaruit met enige regelmaat leads voortkomen. Hier is geen cijfermatig inzicht in.	Voortzetten
3) Startersbeleid: samenwerking met o.m. KvK voor ondersteuning startende ondernemers en ZZP'ers	In samenwerking met KvK is er een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor ZZP en MKB. Het plan was om dit te evalueren en daaruit een actieplan te formuleren. Dit is vooralsnog blijven liggen. Er zijn contacten voor twee initiatieven voor huisvesting van ZZP'ers.	Heeft blijvende aandacht nodig
4) Nieuw Reijerwaard: Faciliteren marketing acquisitie GR Nieuw Reijerwaard	Intern overleg gestructureerd, wat moet resulteren in ondernemersloket. Omdat de aanleg van het terrein nog niet is gestart is hier verder weinig voortgang. De rol van de gemeente is beperkt, omdat het terrein wordt uitgegeven door de gemeenschappelijk regeling Nieuw Reijerwaard (GRNR).	Rol van de gemeente beperkt

ACTIELIJN	STAND VAN ZAKEN	TOEKOMST
5) Donkersloot: met ondernemers veroudering en verrommeling tegengaan.	Het blijkt lastig een collectief te formeren, omdat het op Donkersloot om zeer uiteenlopende bedrijven gaat die met heel andere problematiek te maken hebben. De gemeente werkt daarom vooral reactief; inspringen op individuele vragen en problemen en maatwerk bieden. Mocht er toch een samenwerking ontstaan zal de gemeente dit uiteraard wel toejuichen en waar mogelijk faciliteren.	Voortzetten
6) Bestemmingsplannen: geen onnodige belemmeringen voor vestiging kleinschalige, niet milieuhinderlijke bedrijfjes	Er blijkt geen expliciete vraag naar de verruiming van regels. De regelgeving is al relatief soepel, waardoor de gemeente een reactieve houding aanneemt en per aanvraag kijkt naar mogelijkheden.	Potentie voor verbetering in interne communicatie; aanvragen Bouwen & Wonen soms geweigerd zonder dat de bedrijfscontactfunctionaris op de hoogte is
7) Glasvezel: met ondernemers glasvezel uitrollen	Er bleek geen aanvullende vraag op de bestaande glasvezelmogelijkheden onder ondernemers, waardoor er geen actie is ondernomen. Ondernemers moeten hierin zelf het voortouw nemen en bijdragen.	Rol van gemeente beperkt
8) Uitstroom WWB: 10% uitstroom WWB	Er is bijgedragen aan de ontwikkeling van het Werkgeversservicepunt. Verder is dit thema meer sociaal dan economisch, waardoor het zicht hierop bij afdeling economie beperkt is.	Focus zou kunnen verschuiven naar 'hoe vindt de ondernemer goed passend personeel?'
9) Regionale samenwerking schooluitval: Regionale samenwerking tegen voortijdige schooluitval	Geen primair economisch onderdeel, waardoor het zicht hierop bij afdeling economie beperkt is.	Actielijn schrappen
10) Bijeenbrengen van bedrijfsleven en onderwijsinstellingen: Bijeenbrengen en bespreken hoe relatie tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen kan worden versterkt	Ridderkerk heeft geen beroepsonderwijs, dus lokaal beleid is niet effectief. Dit thema is geagendeerd bij de stadsregio. Deze 'regionale' stimulering is ten dele gelukt. Het lukt om de partijen aan tafel te krijgen, maar bedrijven hebben behoefte aan zeer specifieke capaciteiten. Dit zijn geen aspecten waar gemeentelijk invloed op kan worden uitgeoefend.	Faciliterende rol voortzetten
11) Eén loketfunctie: Versterking positie Bedrijfscontactfunctionaris bij behandelen van (aan)vragen van bedrijven	Er is met name gewerkt aan de herkenbaarheid van de bedrijfscontactfunctionaris, zowel naar buiten toe als binnen de gemeentelijke organisatie. Hier zijn stappen gezet, maar is nog steeds ruimte voor verbetering. Er zijn nog altijd voorbeelden dat de bedrijfscontactfunctionaris niet op de hoogte is van dienstverlening aan belangrijke Ridderkerkse bedrijven.	Voortzetten
12) Afstemming Bedrijfscontactfunctionaris en Regisseurs Werk en Inkomen: Gezamenlijk optreden functionarissen richting bedrijven om vraag en aanbod personeel beter af te stemmen	Er is sprake van samenwerking tussen de bedrijfscontactfunctionaris en regisseurs werk in het kader van afstemming van vraag en aanbod op het gebied van personeel Het gaat hierbij om jaarlijks 'een paar mensen' die geplaatst kunnen worden. Sociale zaken heeft cijfermatig inzicht in de uitstroom.	Voortzetten

ACTIELIJN	STAND VAN ZAKEN	TOEKOMST
<p>13) Database bedrijfscontacten: Aanleggen eenvoudige database bedrijfscontacten, zodat verschillende medewerkers snel zien wie met welk bedrijf bezig is</p>	<p>Het abonnement van het programma C3, waaraan deze database gekoppeld zou worden, werd opgezegd. C3 ondersteunde de kennisuitwisseling tussen de bedrijfscontactfunctionaris en de regisseurs werk. C3 bleek echter uiteindelijk toch niet te voldoen aan de wensen van sociale zaken en werd op de afdeling niet optimaal gebruikt. Hierdoor werd de toegevoegde waarde te klein.</p>	<p>Er komt een nieuw programma ter vervanging van C3. Dit kan als impuls worden gebruikt voor het updaten en goed bijhouden van de database</p>
<p>14) Bedrijfsbezoeken: Regelmatige bezoeken van B&W aan bedrijven en ondernemersorganisaties om te weten wat er speelt</p>	<p>Het college gaat als geheel circa zes keer per jaar op bedrijfsbezoek. De wethouder en de bedrijfscontactfunctionaris gaan gemiddeld drie tot vier keer per maand.</p>	<p>Voortzetten</p>
<p>15) Bedrijfscontactfunctionaris: Regelmatig, proactief bezoek aan bedrijven om ontwikkelingen en knelpunten te inventariseren en oplossingen aan te dragen</p>	<p>De bedrijfscontactfunctionaris ging de afgelopen jaren gemiddeld meer dan wekelijks op bezoek bij bedrijven. Dit had te maken met de startfase waarin het economisch beleid zich bevond. Er was sprake van een soort kennismakingsronde. Inmiddels is dit afgesloten en zal de focus meer komen te liggen op concrete problemen en vragen bij afspraken.</p>	<p>Voortzetten, maar een meer reactieve houding bij concrete problemen en vragen</p>
<p>16) Ondernemersplatform: Regelmatig overleg gemeenteraad en ondernemersplatform, gericht op oplossen knelpunten en advisering over belangrijke thema's</p>	<p>Het ondernemersplatform is een zelfstandig orgaan, met een eigen reglement en 8 bestuursleden. De bedrijfscontactfunctionaris is hierbij faciliterend als secretaris aanwezig (ca. zeven keer per jaar). Verder is het functioneren van dit orgaan afhankelijk van de ondernemers.</p>	<p>Voortzetten, maar meer duidelijkheid over gemeentelijke rol en rol ondernemers creëren</p>
<p>17) BAR: Gezamenlijke ambitie en taakverdeling met Barendrecht en Albrandswaard op economisch terrein verder uitwerken</p>	<p>De ambtelijke samenwerking in BAR-verband is een feit. Ook op economisch gebied; het werkterrein van de bedrijfscontactfunctionaris blijft om praktische redenen Ridderkerk, maar de kennis wordt met collega's in Barendrecht en Albrandswaard gedeeld. Naast deze kennisdeling zijn er ook concrete voorbeelden van BAR-samenwerking, zoals het BAR werkbedrijf. Iedere gemeente hanteert wel nog eigen economisch beleid.</p>	<p>Intensiveren, in economisch beleid meer samenwerken, bijvoorbeeld door complementerende, elkaar versterkende actielijnen</p>
<p>18) Stadsregio Rotterdam: ambities en inzet van Ridderkerk waar mogelijk profileren en actief bewaken</p>	<p>De stadsregio wordt per 1 juli 2015 opgeheven. De nieuwe Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is echter ook actief op economie. De gemeente is aanwezig bij de bijeenkomsten van de MRDH over economie en staat positief ten opzichte van de nieuwe economische agenda, die nog abstract is. De rol in dit overleg is vooralsnog beperkt.</p>	<p>Bij concretisering nieuwe economische agenda rol bepalen</p>
<p>19) Nieuwe regionale samenwerkingsverbanden: Door juiste inzet op regionaal niveau (Drechtsteden, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag) meer doelstellingen realiseren</p>	<p>Ridderkerk is aanwezig bij bijvoorbeeld de overlegstructuren voor Deltapoort en Greenport Westland/Oostland. Met name in de laatstgenoemde is de rol van Ridderkerk vrij actief, om de belangen van de AGF-bedrijven in Ridderkerk en Barendrecht te beschermen ten opzichte van concurrentie in het Westland en Oostland.</p>	<p>Voortzetten, bewaken belangen Ridderkerk (en Barendrecht) in Greenport Westland/Oostland</p>

ACTIELIJN	STAND VAN ZAKEN	TOEKOMST
20) 100.000+ gemeenten: BAR-samenwerking vormt basis om proactief invulling te geven aan wens kabinet grotere gemeenten te vormen	De ambtelijke fusie van de BAR-gemeenten is gerealiseerd.	Actielijn schrappen

3.3 Overeenstemming praktijk met visie en beleid

In de Notitie Economisch Beleid is een analyse gemaakt over de thema's waar de gemeente actief en reactief (of niet) op moet inzetten (zie ook hoofdstuk 2). Het beeld binnen de gemeente is dat deze analyse nog steeds actueel is. Alleen op detailniveau zijn aanpassingen wenselijk, omdat de praktijk leert dat de actieve rol van de gemeente in de relatie tussen arbeidsmarkt en onderwijs weinig heeft opgeleverd.

In de raadsinformatiebrief van oktober 2013 is de invloedssfeer van de gemeente op de lokale economie omschreven. De gemeente had toen een halfjaar praktijkervaring met de uitvoering van het beleid. Geconstateerd werd dat de gemeente met name een rol heeft in het faciliteren van nieuwe ondernemers/starters, zowel in huisvesting als in regelgeving (terug te vinden in actielijn 3). Daarbij is ook de bewustmaking van potentiële ondernemers een onderdeel, hoewel deze niet specifiek terug te vinden is in de actielijnen. De gemeente speelt daarnaast een rol in het werven van ondernemers van buitenaf, de zogenaamde warme dienstverlening, hoewel dit om zeer kleine aantallen gaat. Dit gebeurt onder meer door deelname aan beurzen/netwerkbijeenkomsten in de regio en artikelen in regionale business magazines. Daarnaast is er nu een samenwerking met een bedrijfsmakelaar met betrekking tot acquisitie voor het nieuwe bedrijventerrein Cornelisland. Ook dit aspect is niet duidelijk terug te vinden in de actielijnen.

Voor bestaande ondernemers ligt de focus op ondersteuning bij innovatie en verder de mogelijkheden scheppen voor groei. Er is geen actielijn gericht op innovatie, maar wel zijn er actielijnen die de mogelijkheden tot groei ondersteunen, zoals actielijn 1, 2, 6, 7, 12, 14 en 15. Een aantal van deze actielijnen is gericht op processen, zoals de overlegstructuren en bedrijfsbezoeken van de bedrijfscontactfunctionaris. Hier kunnen in potentie ook activiteiten plaatsvinden die niet in de actielijnen terug zijn te vinden, zoals het attenderen van ondernemers op mogelijkheden van landelijke programma's en het verbinden van ondernemers met relevante netwerken.

Ook wordt de belangrijke relatie tussen bedrijfsleven en onderwijs in de raadsinformatiebrief benadrukt, hoewel de rol van de gemeente hier zoals eerder aangegeven meer reactief was dan bij het opstellen van de notitie (actielijn 10).

Daarnaast zijn er thema's die niet in het beleid zijn terug te vinden, maar wel in de praktijk. Zo is gebleken dat het lokaal inkopen voor ondernemers een belangrijk thema is, dat nu onvoldoende aandacht krijgt in de Notitie Economisch Beleid. Ook zijn er raakvlakken met aanpalende beleidsterreinen, zoals de relatie met duurzaamheid, kwaliteit van leven en infrastructuur. Er is bewust voor gekozen deze aspecten niet mee te nemen in de Notitie Economisch Beleid. Bij de evaluatie moet worden gekeken of deze thema's voldoende zijn opgepakt en waar in de toekomst het initiatief moet liggen.

3.4 Conclusie

Wat doet de gemeente om de visie en bijbehorende doelen (actielijnen) uit te voeren? In hoeverre zijn de geformuleerde doelen (actielijnen) gerealiseerd?

De meeste actielijnen zijn dermate concreet gericht op processen dat deze gezien kunnen worden als procesafspraken. Daarmee zijn deze procesafspraken inzichtelijk en automatisch een goede aansluiting op de gestelde doelen.

Een vijftal actielijnen is om uiteenlopende redenen niet uitgevoerd. Deze redenen zijn 'verdedigbaar', hoewel er bij enkele actielijnen een strategische keuze aan ten grondslag ligt die bepaalt dat de gemeente een meer faciliterende rol oppakt en ondernemers zelf het voortouw moeten nemen. Het is opvallend dat ten tijde van het opstellen van de Notitie Economisch Beleid er (ook) nog (wel) een rol voor de afdeling Economische Zaken werd beoogd bij de uitstroom van de WWB en de aanpak van schoolverlaters.

De overige vijftien actielijnen zijn (deels) uitgevoerd.

In hoeverre zijn de resultaten toe te schrijven aan de ingezette middelen?

De uitvoering van de actielijnen kent 'wisselend succes'. Op de meeste actielijnen worden resultaten geboekt, hoewel deze doordat het veelal procesafspraken zijn lastig (cijfermatig) inzichtelijk zijn te krijgen. De gemeente is daarmee afhankelijk van kwalitatieve informatie, zoals signalen van ondernemers. Uit deze signalen blijkt bijvoorbeeld dat de (bekendheid van de) bedrijfscontactfunctionaris bijdraagt aan de dienstverlening aan de ondernemers. Enkele processen - zoals overlegstructuren - zijn volgens de actielijnen uitgevoerd, maar functioneren nog niet zoals beoogd, waardoor de resultaten niet optimaal zijn. Voor het succes van deze overlegstructuren is de gemeente ook afhankelijk van andere actoren.

Tabel 3.2

Normen voor de uitvoering van het beleid.

NORM	BEVINDING
beleid en praktijk sluiten op elkaar aan	voldoet ten dele
de procesafspraken zijn inzichtelijk	voldoet
de procesafspraken sluiten aan op de gestelde doelen (actielijnen)	voldoet
de procesafspraken worden uitgevoerd	voldoet ten dele
de procesafspraken dragen bij aan de realisatie van de geformuleerde doelen	voldoet ten dele

4

HOOFDSTUK

Investerings en doelmatigheid

4. Investerings en doelmatigheid

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de uitgaven op het gebied van lokaal economisch beleid en beantwoordt uiteindelijk de deelvragen over financiën en doelmatigheid.

4.2 Investerings

Het budget voor economisch beleid is in 2014 verdubbeld van €15.000 naar €30.000. Door de verdubbeling van het budget kan een bijdrage worden geleverd aan de programmamanager Greenport Westland/Oostland (ca. €5.000) en wordt handen en voeten gegeven aan de uitwerking van acties uit de inmiddels gepresenteerde toekomstvisie Detailhandel (ca. €5.000). Daarnaast is er budget vrijgemaakt voor netwerkcontbijten met ondernemers.

Verder worden uit het budget bijvoorbeeld lidmaatschappen betaald, artikelen in magazines geplaatst en netwerkbijeenkomsten bijgewoond. Daarnaast is er beperkte ruimte voor ad hoc investeringen, zoals de eenmalige aankoop van detailhandelsdata (Locatus), het uitzetten van een kleine enquête onder winkeliers of deelname aan de Peiling Ondernemersklimaat.

Gezien de beperkte kosten is er geen sprake van een investeringsplan. Afwijkingen van €25.000 of meer moeten worden gemeld aan de raad, dus dat speelt op het gebied van lokaal economisch beleid niet. De uitgaven zijn daarom niet duidelijk terug te vinden in (openbare) gemeentelijke stukken. Investerings gebeuren wel in overleg met de portefeuillehouder.

4.3 Capaciteit

Er is één fulltime medewerker actief om het lokaal economisch beleid uit te voeren. Bij de vaststelling van de Notitie Economisch Beleid werd de vraag gesteld welke ambities zonder extra investeringen gerealiseerd zouden moeten kunnen worden. De notitie is geschreven met in het achterhoofd dat er keuzes gemaakt moesten worden, gezien de beperkte middelen; niet alleen financieel maar ook qua menskracht. Bij vaststelling werd echter ook de vraag gesteld: wat kost extra inzet op economie? Het antwoord hierop kwam in oktober 2013. Na een half jaar was in te schatten welke acties met de huidige capaciteit konden worden uitgevoerd. De beantwoording van de vraag vergde ook een grondiger onderbouwing dan aanvankelijk was verondersteld. Dat was omdat de invloed van de gemeentelijke overheid op economische groei beperkt werd geacht en het begrip 'lokale economie' niet eenvoudig af te bakenen was.

De conclusie luidde toen dat extra inzet op economie niet op het vlak van het opzetten van nieuwe projecten of nieuwe actielijnen zou worden ingezet, maar voornamelijk in het versterken van het accountmanagement, een grotere/bredere inzet op dienstverlening aan bedrijven, communicatie met het bedrijfsleven en een completer startersprogramma. Er werd geconstateerd dat een uitbreiding van de formatie adviseur economie/bedrijfscontactfunctionaris in lijn zou liggen met omliggende gemeenten. Tot slot werd geconcludeerd dat zonder extra inzet op economie de huidige ambities niet hoefden te worden bijgesteld. Wel zou het meer tijd kosten om bepaalde acties uit te voeren en dwingen tot het stellen van prioriteiten. Er is geen daadwerkelijk voorstel gedaan en de raad heeft op deze informatie niet inhoudelijk gereageerd, waarmee duidelijk werd dat er geen extra investering zou worden gedaan in extra capaciteit.

4.4 Conclusie

Welke middelen zijn ingezet voor de uitvoering van het economisch beleid?

De middelen voor het lokaal economisch beleid bestaan uit de kosten van één fulltime medewerker en een aanvullend budget van €30.000. Vanwege de relatief beperkte middelen wordt niet gewerkt met investeringsplannen, en zijn de kosten van het beleid niet duidelijk terug te vinden in gemeentelijke documentatie. Uit de interviews blijkt dat de gemeente goed zicht heeft op de producten en diensten die voor dit budget zijn aangeschaft.

In hoeverre zijn de beschikbare middelen efficiënt ingezet?

Er zijn geen aanwijzingen dat inefficiënt wordt omgegaan met de beschikbare middelen. Vanwege de beperkte middelen worden investeringen zorgvuldig afgewogen. Daarnaast is het lokaal economisch beleid bij één persoon belegd, waardoor er bij deze persoon een volledig beeld is van de behoeften en bijbehorende prioriteiten. De investeringen in een actievere rol in Greenport Westland/Oostland om de belangen van het Zuidland te bewaken en het uitwerken van de acties van de toekomstvisie Detailhandel zijn duidelijk. Investeringen gebeuren in overleg met de portefeuillehouder.

Hoe verhouden de ingezette middelen zich tot de (effecten van) gerealiseerde prestaties?

De effecten van de inzet van de middelen zijn niet gemakkelijk in kaart te brengen.

De investeringen in een actievere rol in Greenport Westland/Oostland en het uitwerken van de acties van de toekomstvisie Detailhandel zijn recent en het effect is hiervan nog niet zichtbaar. De overige uitgaven zijn nog kleiner en de effecten zijn lastig te meten.

Tabel 4.1

Normen voor (efficiency van) de uitgaven.

NORM	BEVINDING
de kosten van het economisch beleid zijn transparant	voldoet ten dele
er is gewerkt met een investeringsplan	niet van toepassing ⁷
de gedane investeringen zijn zichtbaar in concrete producten en/of diensten	voldoet
het is inzichtelijk welke doelen de investeringen beogen	voldoet
het is inzichtelijk welke opbrengsten de investeringen opleveren	voldoet niet

⁷ Gezien de beperkte kosten is er geen sprake van een investeringsplan.

5

HOOFDSTUK

Rol van de gemeenteraad

5. Rol van de gemeenteraad

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de rol van de gemeenteraad. Eerst wordt kort ingegaan op de kaderstellende rol van de raad, om vervolgens in te zoomen op de controlerende taak, waarbij specifiek aandacht is voor de sturingsinformatie die de raad ontvangt. Tot slot worden de deelvragen over de rol van de raad behandeld. Deze informatie komt grotendeels uit het groepsgesprek dat is gehouden met een vertegenwoordiging van de raad.

5.2 Kaderstellende rol

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 heeft de gemeenteraad in het voorjaar van 2012 de mogelijkheid gekregen om aandachtspunten voor het te ontwikkelen economisch beleid mee te geven. Dit resulteerde in de volgende speerpunten:

- de gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven (snelheid van vergunningverlening, één loketfunctie);
- meer gestructureerde contacten met bedrijfsleven;
- veilig ondernemen;
- aandacht voor startersbeleid, detailhandel, vestigingslocaties (inclusief ruimte voor ZZP'ers, gebruik van leegstaande kantoorpanden, ontwikkeling van bedrijventerreinen en flexibele bestemmingsplannen);
- meer werkgelegenheid voor jongeren;
gezonde verhouding tussen arbeidsplaatsen voor lager, middelbaar en hoger opgeleiden en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven;
- een actief acquisitiebeleid voor nieuwe vestigingslocaties;
maatschappelijk verantwoord ondernemen (o.a. inzet van WSW-ers, fairtrade en milieubewust aanbesteding van gemeentelijk werk aan plaatselijke ondernemingen);
- vormgeven aan de samenwerking in regionaal (o.a. BAR) verband opereren.

Overwegend is men tevreden met de kaders van het beleid. Onder meer de proactieve houding, het faciliteren van de steeds groter wordende groep ZZP'ers en starters wordt gewaardeerd. De notitie is dan ook door de raad vastgesteld.

Uit de raadsnotulen blijkt dat de verschillende partijen enkele aangedragen speerpunten missen. Zo wordt onder meer de nadruk op het maatschappelijk verantwoord ondernemen onvoldoende zichtbaar in het beleid. Ook concrete doelstellingen (of redenen voor het niet opnemen van deze doelstellingen) op het gebied van onderwijs, zoals het proberen te verkrijgen van een mbo- of hbo-instelling in Ridderkerk, worden gemist. Tot slot is verzocht veiligheid een prominente plaats te geven in de Notitie (bijvoorbeeld door het stimuleren van het keurmerk Veilig Ondernemen).

Er is ook wat kritiek op de mate waarin de kaders al zijn voorgekauwd. In de Notitie wordt gesproken over actief, reactief en acties die niet uitgevoerd worden. Dat betekent concreet dat zaken uit de notitie niet worden uitgevoerd. Wanneer dit gaat om invloedssfeer is dit verdedigbaar, maar als het om middelen en capaciteit gaat, moet de keuze worden voorgelegd aan de raad. Nu is het niet aan de raad voorgelegd. Het startersbeleid wordt in de raadsnotulen als voorbeeld aangehaald. Ondernemers willen dat de gemeente dit oppakt, terwijl de Notitie hier bij voorbaat een beperkte rol voor de gemeente ziet.

Er is een momentopname neergezet van de situatie, met een uitgestippeld pad en bijbehorende middelen. Aangeven dat de acties uit de bestaande budgetten kunnen worden gedekt is voor enkele fracties echter onvoldoende.

Een menukaart aan opties met bijhorende investeringen kan de raad de kans geven de kaders te stellen. Zo ligt er onder meer een vraag naar de extra middelen die er nodig zijn om een proactief beleid te kunnen voeren op het gebied van werven van bedrijven die zich in Ridderkerk zouden kunnen vestigen. Een dergelijke menukaart is vooralsnog niet gerealiseerd, maar wordt wel beoogd als product van de op handen zijnde evaluatie van het beleid.

5.3 Controlerende rol

De visie en doelen (actielijnen) bieden volgens de raadsleden voldoende handvatten om het economische beleid te sturen. Na evaluatie (gepland later dit jaar) van de actielijnen kan meer focus worden aangebracht en het economische beleid meer toegespitst worden op de praktijk. Niet alleen is het beleid nu nog zeer breed uitgewaaierd, ook ontbreken er relevante onderwerpen, zoals een passage over inkoopbeleid. Hiermee biedt het uiteindelijk (nog) betere handvatten voor de raad.

Om te voorkomen dat de Notitie en bijbehorende ambities in de la verdwijnen is in de raad voorgesteld om tweemaal per jaar geïnformeerd te worden via de raadsinformatiebrief en niet alleen als daar aanleiding toe is. De raad wordt hiermee actief geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het economisch beleid. In de praktijk is er een raadsinformatiebrief in oktober 2013 en in augustus 2014 geweest. In het voorjaar van 2014 is de raadsinformatiebrief achterwege gebleven, met als reden dat er relatief weinig nieuwe informatie te melden was. Dit is niet kenbaar gemaakt aan de raad.

De informatie in de Raadsinformatiebrieven is doorgaans gericht op 'output'. Feit is dat de huidige doelen (actielijnen) met name kwalitatief te beschrijven zijn. In de meeste gevallen gebeurt dit dan ook niet 'cijfermatig', behalve bij concrete vragen vanuit de raad, zoals het aantal bezoeken aan bedrijven. Er zijn wel voorbeelden van informatie die meer cijfermatig kan worden gepresenteerd. Zo wordt er gesproken van 'regelmatig' overleg en is niet inzichtelijk hoeveel werknemers in samenwerking met de Regisseurs Werk en Inkomen worden geplaatst.

Er wordt weinig teruggekoppeld over de 'outcome', bijvoorbeeld de opbrengsten van overlegstructuren of samenwerkingsverbanden. De precieze opbrengsten zijn soms lastig in kaart te brengen en/of samen te vatten. Tijdens de behandeling in de raad zijn er geen vragen over de opbrengsten van overlegstructuren. Soms is er interesse in specifieke bedrijfsbezoeken, maar informatie uit deze gesprekken kan doorgaans niet openbaar gemaakt worden. Daarnaast blijkt uit de raadsnotulen dat er behoefte is aan een toelichting op sommige cijfers⁸, begrippen⁹ of ontwikkelingen¹⁰.

Er is bewust voor gekozen in de raadsinformatiebrieven niet op basis van de actielijnen te rapporteren, omdat niet op alle actielijnen actie werd ondernomen (zie ook hoofdstuk 3). Dit zou meer vragen oproepen dan beantwoorden. In enkele gevallen missen de raadsleden bepaalde actielijnen in de sturingsinformatie, zoals de stand van zaken met het overleg tussen raad en ondernemersplatform.

Desgevraagd geven de raadsleden aan een voorkeur te hebben voor een bondige, makkelijk leesbare rapportage op basis van actielijnen, waarbij ontwikkelingen die hier buiten vallen apart worden toegevoegd. Dit maakt het verhaal laagdrempelig en biedt de mogelijkheden gericht vragen te stellen waar verdieping gewenst is. Waar mogelijk kan inzicht worden geboden in de middelen (investeringen of uren) die gekoppeld zijn aan de actielijnen, zodat voor de raad een beter beeld van de efficiency

⁸ Bijvoorbeeld het feit dat er in tien jaar tijd 3.400 nieuwe bedrijven zijn gevestigd, terwijl er nu ca. 2.000 bedrijven zijn.

⁹ Bijvoorbeeld de 'revitalisering' van Donkersloot. Het is niet duidelijk wat deze revitalisering inhoudt.

¹⁰ Bijvoorbeeld de impact van de vergrijzing (afnemende beroepsbevolking en toename werknemers uit de regio).

ontstaat. De raadsinformatiebrieven bieden momenteel geen informatie over de investeringen die worden ingezet om doelen te bereiken.

5.4 Conclusie

Bieden de visie en de geformuleerde beleidsdoelen en effecten de gemeenteraad de juiste handvatten om het economisch beleid te sturen?

De visie en doelen (actielijnen) bieden voldoende handvatten om het economisch beleid te sturen, maar het beleid is nu nog vrij versnipperd en gericht op het leggen van een basis voor de toekomst. Na de evaluatie kan meer focus worden aangebracht, waardoor het uiteindelijk (nog) betere handvatten biedt voor de raad.

Wordt het bereiken van de beleidsdoelen (in de uitvoering) gemonitord en zo ja, hoe wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd? (doeltreffendheid)

Het is bij het college bekend dat de raad behoefte heeft aan meer informatie, maar het is het college en de ambtelijke organisatie niet duidelijk geworden waar deze informatie vraag precies zat. Doordat de rapportage niet is opgehangen aan de actielijnen is er geen duidelijk beeld van de stand van zaken op deze doelstellingen. Daarnaast is veel informatie gericht op output en is er geen zicht op de opbrengsten van deze output.

Wordt uit de sturingsdocumenten voldoende duidelijk welke gelden waarvoor beschikbaar zijn gesteld en hoe deze gelden zijn besteed? (doelmatigheid)

Momenteel is er bij de raad geen enkel zicht op de efficiency, omdat in de raadsinformatiebrieven geen informatie staat over de investeringen of uren die aan de actielijnen zijn gekoppeld. Hoewel wordt beseft dat dit niet altijd mogelijk is, zou waar mogelijk inzicht kunnen worden geboden in de middelen om een beter beeld te vormen van de efficiency. Dit acht de raad van belang om de controlerende taak goed uit te voeren.

Hoe zou de raad de sturing en controle binnen het domein van economisch beleid, indien nodig, kunnen verbeteren?

De raad ziet liever een bondiger rapportagevorm, opgehangen aan de actielijnen en zoveel mogelijk voorzien van achterliggende cijfers (bijvoorbeeld frequenties overleg). Hiermee is de informatie laagdrempeliger. Indien gewenst kan de raad dan vragen om verdieping. Waar mogelijk kan inzicht worden geboden in de middelen (investeringen of manuren) die gekoppeld zijn aan de actielijnen, zodat voor de raad een beter beeld van de efficiency ontstaat.

Tabel 5.1

Normen voor de rol van de raad

NORM	BEVINDING
de visie en doelen (actielijnen) bieden handvatten om het economische beleid te sturen	voldoet
er is sprake van monitoring en/of evaluatie van het economisch beleid	voldoet niet
de Raad wordt actief geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het economisch beleid	voldoet
eventuele informatie uit monitoring en/ of evaluatie biedt voldoende handvatten om het economisch beleid te sturen	voldoet ten dele

6

HOOFDSTUK

Conclusies

6. Conclusies

6.1 Algemeen beeld

Dit hoofdstuk herhaalt de (verkorte) beantwoording van de deelvragen. Eerst geeft het antwoord op de hoofdvragen:

- Wat is de stand van zaken van het lokaal economisch beleid van de gemeente Ridderkerk?
- In hoeverre biedt de informatievoorziening aan de gemeenteraad over de uitvoering van het beleid voldoende mogelijkheden om het beleid te controleren en desgewenst bij te sturen?

Wat is de stand van zaken van het lokaal economisch beleid van de gemeente Ridderkerk?

De stand van zaken van het lokaal economisch beleid aan de hand van de actielijnen laat een wisselend beeld zien. Van de actielijnen die concreet gericht zijn op processen is het merendeel uitgevoerd. Omdat het om procesafspraken gaat kan er in deze gevallen gesproken worden van succes of effect, maar er zijn ook voorbeelden waarbij het proces wel in gang is gezet maar de resultaten beneden verwachting zijn. In de Nota van bevindingen (tabel 3.1. blz. 20-21) staat een toelichting bij de resultaten van de verschillende actielijnen.

Vijf actielijnen zijn om uiteenlopende redenen niet uitgevoerd. Bij enkele actielijnen ligt hieraan een strategische keuze ten grondslag, die bepaalt dat de gemeente een faciliterende rol speelt en ondernemers zelf het voortouw moeten nemen. Ten tijde van het opstellen van de Notitie Economisch Beleid werd nog wel een rol voor de afdeling Economische Zaken beoogd bij de uitstroom van de WWB en de aanpak van schoolverlaters.

Na twee jaar praktijkervaring zijn de actielijnen toe aan evaluatie. Dit is ook opgenomen in de Notitie Lokaal Economisch Beleid. Enkele actielijnen zijn gerealiseerd, maar een deel van de actielijnen is door voortschrijdend inzicht niet meer van toepassing.

Uit de gesprekken blijkt dat meer aandacht voor een aantal actielijnen breed wordt gesteund. Voorbeelden zijn de BAR-samenwerking en de aandacht voor starters en ZZP-ers. Er is behoefte aan focus in het economisch beleid, waarbij de actielijnen verschuiven naar meer inhoudelijke doelen. De uitdaging is deze doelen te koppelen aan benodigde investeringen en voor te leggen aan de raad, want die moet hier keuzen in (kunnen) maken.

In hoeverre biedt de informatievoorziening aan de gemeenteraad voldoende mogelijkheden om het economisch beleid te controleren en desgewenst bij te sturen?

De terugkoppeling naar de raad verloopt niet optimaal. Dat heeft te maken met de doelstellingen, die zich voor een deel richten op het opzetten van processen die de basis vormen voor de toekomstige dienstverlening. Deze doelstellingen lenen zich niet goed voor cijfermatige terugkoppeling. Een ander deel van de actielijnen is inmiddels achterhaald of om andere redenen aan vervanging toe. Dit heeft ertoe geleid dat de raadsinformatiebrieven niet zijn opgehangen aan de actielijnen.

De raadsleden bij het groepsgesprek zien liever een bondiger rapportage, gekoppeld aan de actielijnen en voorzien van kengetallen. Hiermee is de informatie laagdrempeliger en kunnen raadsleden desgewenst vragen om verdieping. Een beeld van de metingen en investeringen die zijn gekoppeld aan de actielijnen geeft inzicht in de doelmatigheid en is dus zeer wenselijk.

Wanneer actielijnen niet meer 'actief' zijn, hoeft dat geen probleem te zijn. Een korte toelichting kan duidelijk maken waarom dit zo is. Raadsleden bij het groepsgesprek stellen het opnemen in de rapportage van activiteiten buiten de actielijnen om op prijs. Dit kan in aparte rijen in de tabel worden

vermeld met een korte toelichting waarom deze activiteiten zijn opgenomen, ondanks dat ze oorspronkelijk niet waren beoogd.

De geplande evaluatie van de Notitie Economisch beleid betekent een keuzemoment voor de raad, waarbij hij de focus voor het toekomstig beleid bepaalt. De raad kan de borging van dit beleid bewaken door niet alleen eisen te stellen aan de frequentie van monitoring, maar ook aan de inhoud.

6.2 Inhoud van het beleid

Welke visie heeft de gemeente in haar economisch beleid?

Er zijn in de Notitie Economisch beleid meerdere perspectieven op (de toekomst van) Ridderkerk aanwezig, veelal afkomstig uit andere beleidsdocumenten. Het ontbreekt in de nota aan focus, mogelijk mede omdat er destijds nog weinig beleidservaring op het terrein van de economie aanwezig was.

Welke doelen zijn er geformuleerd?

De actielijnen zijn in veel gevallen bedoeld om een basis te creëren van waaruit verder gebouwd kan worden. De nadruk ligt op samenwerking en dienstverlening door middel van bijvoorbeeld het opbouwen van overlegstructuren en het creëren van één loketfunctie.

Zijn deze doelen meetbaar?

De meetbaarheid van deze doelen is beperkt. Een paar doelen lenen zich voor kwantitatieve monitoring, zoals het beoogde percentage uitstroom (10%) van uitkeringsgerechtigden uit de WWB. Een aantal doelen, zoals een database van Ridderkerkse bedrijfscontacten, is 'afvinkbaar'. Deze doelen zijn wel of niet bereikt. De meeste doelen kunnen alleen op kwalitatieve wijze in kaart worden gebracht.

6.3 Kwaliteit en doeltreffendheid

Wat doet de gemeente om de visie en bijbehorende doelen (actielijnen) uit te voeren? In hoeverre zijn de geformuleerde doelen (actielijnen) gerealiseerd?

De meeste actielijnen zijn dermate concreet gericht op processen dat deze eigenlijk meer het karakter hebben van procesafspraken. Deze procesafspraken zijn inzichtelijk en sluiten aan op de gestelde doelen. Een vijftal actielijnen is om uiteenlopende redenen niet (vanuit het economisch beleid) uitgevoerd. Hiervoor liggen duidelijke argumenten aan ten grondslag, maar deze zijn niet duidelijk met de gemeenteraad gecommuniceerd.

In hoeverre zijn de resultaten toe te schrijven aan de ingezette middelen?

De uitvoering van de actielijnen kent een wisselend effect. Op de meeste actielijnen worden resultaten geboekt, hoewel deze (procesafspraken) lastig (cijfermatig) inzichtelijk zijn te krijgen. De gemeente is daarvoor afhankelijk van kwalitatieve informatie, zoals signalen van ondernemers. Deze signalen geven bijvoorbeeld de indruk dat de (bekendheid van de) bedrijfscontactfunctionaris bijdraagt aan de dienstverlening aan de ondernemers. Enkele processen - zoals overlegstructuren - zijn conform de actielijnen uitgevoerd, maar functioneren nog niet zoals beoogd, waardoor de resultaten tegenvallen.

6.4 Investingen en doelmatigheid

Welke middelen zijn ingezet voor de uitvoering van het economisch beleid?

De middelen voor het lokaal economisch beleid bestaan uit de loonkosten van één fulltime medewerker en een budget van €30.000. Vanwege de begrotingstechnisch gezien beperkte omvang van het budget

wordt niet gewerkt met een investeringsplan, en zijn de kosten van het beleid niet duidelijk terug te vinden in gemeentelijke documentatie. Uit de interviews blijkt dat er ambtelijk goed zicht is op de producten en diensten waarvoor het budget is aangewend.

In hoeverre zijn de beschikbare middelen efficiënt ingezet?

Er zijn geen aanwijzingen dat inefficiënt wordt omgegaan met de beschikbare middelen. Vanwege de beperkte middelen worden investeringen zorgvuldig afgewogen. Daarnaast is het lokaal economisch beleid bij één functionaris belegd, waardoor er bij deze functionaris een volledig beeld is van de behoeften en bijbehorende prioriteiten. De investeringen in een actievare rol in Greenport Westland/Oostland om de belangen van het AGF-cluster in Ridderkerk/Barendrecht te bewaken en het uitwerken van de acties uit de toekomstvisie Detailhandel zijn duidelijk. Investerings gebeuren in overleg met de portefeuillehouder.

Hoe verhouden de ingezette middelen zich tot de (effecten van) gerealiseerde prestaties?

De effecten van de inzet van de middelen zijn niet duidelijk in kaart te brengen. De investeringen in een actievare rol in Greenport Westland/Oostland en het uitwerken van de acties uit de toekomstvisie Detailhandel zijn recent en het effect is hiervan nog niet zichtbaar. De overige uitgaven zijn nog kleiner en de effecten zijn lastig te meten.

6.5 Rol van de gemeenteraad

Bieden de visie en de geformuleerde beleidsdoelen en effecten de gemeenteraad de juiste handvatten om het economisch beleid te sturen?

De visie en doelen (actielijnen) bieden handvatten om het economisch beleid te sturen, maar het beleid is nog vrij versnipperd en gericht op het leggen van een basis voor de toekomst. Na de evaluatie kan meer focus worden aangebracht, waardoor de visie en het beleid nog betere handvatten biedt voor de raad.

Wordt het bereiken van de beleidsdoelen (in de uitvoering) gemonitord en zo ja, hoe wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd? (doeltreffendheid)

Het is bij de wethouder en de ambtelijk functionaris bekend dat de raad behoefte heeft aan meer informatie, maar het is hen niet duidelijk om welke informatie het precies gaat. Doordat de rapportage niet is opgehangen aan de actielijnen is er bij de raad geen duidelijk beeld van de stand van zaken op de beleidsdoelstellingen. Veel informatie is gericht op output en er is bij de raad geen zicht op de opbrengsten van deze output. Ook bij het niet uitvoeren van beleidsdoelen is de informatievoorziening van belang. Hoewel de gemaakte keuzes beargumenteerd zijn, heeft de raad hier geen informatie over ontvangen.

Wordt uit de sturingsdocumenten voldoende duidelijk welke gelden waarvoor beschikbaar zijn gesteld en hoe deze gelden zijn besteed? (doelmatigheid)

Momenteel is er bij de raad geen zicht op de efficiency, omdat in de raadsinformatiebrieven geen informatie staat over de investeringen of uren die aan de actielijnen zijn gekoppeld. Hoewel wordt beseft dat dit niet altijd mogelijk is, verwelkomt men meer inzicht. Dit geeft een beter beeld van de efficiency. Dit acht de raad van belang om de controlerende taak goed uit te voeren.

Hoe zou de raad de sturing en controle binnen het domein van economisch beleid, indien nodig, kunnen verbeteren?

De raad ziet liever een bondiger rapportagevorm, opgehangen aan de actielijnen en zoveel mogelijk voorzien van achterliggende cijfers (bijvoorbeeld frequenties overleg). Hiermee is de informatie laagdrempeliger. Indien gewenst kan de raad dan vragen om verdieping.

1

BIJLAGE

Geïnterviewden

Bijlage 1. Geïnterviewden

- De heer R Sluiskes: Bedrijfscontactfunctionaris en Adviseur Economische Zaken.
- De heer H. Dokter: wethouder.
- Gemeenteraad Ridderkerk.

2

BIJLAGE

Kerncijfers lokale economie

Bijlage 2. Kerncijfers lokale economie Ridderkerk

Bedrijven en banen in Ridderkerk				
jaar	vestigingen	groei	banen	groei
1996	1.696		15.663	
1997	1.770	4,4%	16.081	2,7%
1998	1.826	3,2%	16.434	2,2%
1999	1.854	1,5%	17.263	5,0%
2000	1.851	-0,2%	17.555	1,7%
2001	1.847	-0,2%	16.976	-3,3%
2002	1.833	-0,8%	17.008	0,2%
2003	1.922	4,9%	17.026	0,1%
2004	1.961	2,0%	17.762	4,3%
2005	1.945	-0,8%	17.664	-0,6%
2006	1.944	-0,1%	17.968	1,7%
2007	2.007	3,2%	18.774	4,5%
2008	2.008	0,0%	19.215	2,3%
2009	2.031	1,1%	19.452	1,2%
2010	2.038	0,3%	19.946	2,5%
2011	2.023	-0,7%	19.654	-1,5%
2012	2.070	2,3%	19.300	-1,8%
2013	2.058	-0,6%	19.192	-0,6%
2014	2.001	-2,8%	18.412	-4,1%

Bedrijven en banen in Ridderkerk, naar sectie, 2014					vergelijking met Nederland
sectie	vestigingen	aandeel	banen	aandeel	
Landbouw, bosbouw en visserij	64	3%	321	2%	65%
Winning van delfstoffen	1	0%	8	0%	42%
Industrie	125	6%	1.766	10%	98%
Winning/distributie van water; afval(water)beheer, sanering	4	0%	390	2%	430%
Bouwnijverheid	263	13%	1.320	7%	133%
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's	515	26%	4.984	27%	153%
Vervoer en opslag	163	8%	1.959	11%	207%
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	58	3%	554	3%	67%
Informatie en communicatie	56	3%	209	1%	34%
Financiële instellingen	29	1%	244	1%	47%
Verhuur van en handel in onroerend goed	31	2%	192	1%	122%
Advisering, onderzoek, special. zakelijke dienstverlening	227	11%	1.247	7%	75%
Verhuur van roerende goederen, overige zakel. dienstverl.	109	5%	1.257	7%	142%
Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen	3	0%	462	3%	47%
Onderwijs	52	3%	813	4%	66%
Gezondheids- en welzijnszorg	154	8%	2.209	12%	73%
Cultuur, sport en recreatie	45	2%	218	1%	51%
Overige dienstverlening	102	5%	259	1%	66%
Totaal	2.001	100%	18.412	100%	100%

Bedrijven en banen in Ridderkerk, groot en detailhandel				
jaar	vestigingen	groei	banen	groei
1996	578		4.309	
1997	597	3,3%	4.561	5,8%
1998	600	0,5%	4.649	1,9%
1999	601	0,2%	4.923	5,9%
2000	607	1,0%	4.898	-0,5%
2001	595	-2,0%	4.760	-2,8%
2002	560	-5,9%	4.675	-1,8%
2003	582	3,9%	4.811	2,9%
2004	590	1,4%	5.113	6,3%
2005	575	-2,5%	5.121	0,2%
2006	574	-0,2%	5.271	2,9%
2007	576	0,3%	5.313	0,8%
2008	556	-3,5%	5.446	2,5%
2009	543	-2,3%	5.206	-4,4%
2010	538	-0,9%	5.414	4,0%
2011	536	-0,4%	5.398	-0,3%
2012	535	-0,2%	5.129	-5,0%
2013	521	-2,6%	5.040	-1,7%
2014	515	-1,2%	4.984	-1,1%
Bedrijven en banen in Ridderkerk, vervoer en opslag				
jaar	vestigingen	groei	banen	groei
1996	117		1.282	
1997	132	12,8%	1.481	15,5%
1998	139	5,3%	1.653	11,6%
1999	146	5,0%	1.894	14,6%
2000	152	4,1%	2.052	8,3%
2001	150	-1,3%	1.962	-4,4%
2002	151	0,7%	1.983	1,1%
2003	159	5,3%	1.884	-5,0%
2004	148	-6,9%	2.004	6,4%
2005	140	-5,4%	1.977	-1,3%
2006	148	5,7%	2.107	6,6%
2007	152	2,7%	2.153	2,2%
2008	154	1,3%	1.985	-7,8%
2009	157	1,9%	2.083	4,9%
2010	163	3,8%	1.996	-4,2%
2011	162	-0,6%	2.026	1,5%
2012	171	5,6%	2.142	5,7%
2013	170	-0,6%	2.067	-3,5%
2014	163	-4,1%	1.959	-5,2%

Bedrijven en banen in Ridderkerk, bouwnijverheid				
jaar	vestigingen	groei	banen	groei
1996	146		1.844	
1997	152	4,1%	1.780	-3,5%
1998	163	7,2%	1.900	6,7%
1999	182	11,7%	1.987	4,6%
2000	192	5,5%	2.056	3,5%
2001	202	5,2%	1.647	-19,9%
2002	208	3,0%	1.637	-0,6%
2003	228	9,6%	1.610	-1,6%
2004	228	0,0%	1.771	10,0%
2005	231	1,3%	1.651	-6,8%
2006	231	0,0%	1.632	-1,2%
2007	259	12,1%	1.755	7,5%
2008	262	1,2%	1.785	1,7%
2009	259	-1,1%	1.783	-0,1%
2010	254	-1,9%	1.786	0,2%
2011	252	-0,8%	1.698	-4,9%
2012	270	7,1%	1.584	-6,7%
2013	264	-2,2%	1.448	-8,6%
2014	263	-0,4%	1.320	-8,8%
Bedrijven en banen in Ridderkerk, gezondheids- en welzijnszorg				
jaar	vestigingen	groei	banen	groei
1996	61		728	
1997	60	-1,6%	772	6,0%
1998	64	6,7%	683	-11,5%
1999	69	7,8%	740	8,3%
2000	74	7,2%	831	12,3%
2001	75	1,4%	859	3,4%
2002	83	10,7%	1.102	28,3%
2003	90	8,4%	1.120	1,6%
2004	96	6,7%	1.193	6,5%
2005	114	18,8%	1.301	9,1%
2006	110	-3,5%	1.300	-0,1%
2007	118	7,3%	1.489	14,5%
2008	132	11,9%	1.601	7,5%
2009	137	3,8%	1.686	5,3%
2010	143	4,4%	1.855	10,0%
2011	148	3,5%	1.736	-6,4%
2012	151	2,0%	1.916	10,4%
2013	163	7,9%	2.229	16,3%
2014	154	-5,5%	2.209	-0,9%

Beroepsbevolking Ridderkerk (x 1.000)		
jaar	totaal	werkzaam
2003	23	22
2004	23	22
2005	23	22
2006	22	21
2007	23	22
2008	23	22
2009	24	23
2010	23	22
2011	23	22
2012	23	22
2013	23	22
2014	24	22

Netto arbeidsparticipatie		
jaar	Ridderkerk	NL
2003	62,4%	64,2%
2004	62,4%	63,8%
2005	63,4%	64,1%
2006	62,4%	65,0%
2007	64,0%	66,6%
2008	65,7%	67,9%
2009	67,1%	67,6%
2010	65,4%	66,7%
2011	66,1%	66,5%
2012	65,4%	66,4%
2013	63,8%	65,4%
2014	64,9%	64,9%

Werkloosheid		
jaar	Ridderkerk	NL
2003	4,0%	4,8%
2004	4,6%	5,7%
2005	4,8%	5,9%
2006	4,3%	5,0%
2007	3,8%	4,2%
2008	3,3%	3,7%
2009	3,6%	4,4%
2010	4,2%	5,0%
2011	4,2%	5,0%
2012	5,3%	5,8%
2013	6,9%	7,3%
2014	6,9%	7,4%